

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG3/23/2542

ชื่อโครงการ : ศึกษาการบริหารจัดเก็บค่าน้ำ

ชื่อนักวิจัย :	คณะผู้วิจัย	หน่วยงาน
	1. รศ.ดร.ชูชีพ พิพัฒนศิริ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
	2. ผศ.ดร.ศุภชาติ สุขารมณ	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
	3. รศ.ดร.กอบเกียรติ ผ่องพูน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
	4. นายวิรัตน์ ชาวอุปถัมป์	กรมชลประทาน
	5. นายทวิวงศ์ เทียนเสรี	กรมชลประทาน

e-mail address : fecochnp@ku.ac.th

ระยะเวลาโครงการ : กรกฎาคม 2542 – ธันวาคม 2543

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์และกำหนดอัตราค่าชลประทาน ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ แยกตามประเภทภาคการใช้น้ำ (2) ศึกษาวิธีการและแบบแผนการจัดเก็บค่าชลประทานภายใต้กรอบของกฎหมาย หลักเกณฑ์และระเบียบการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (3) สร้างระเบียบการบริหารเงินทุนที่จัดเก็บค่าชลประทานมาได้ และ (4) ศึกษาเปรียบเทียบผลการวิจัยและประสบการณ์การจัดเก็บค่าชลประทานของประเทศต่าง ๆ

โครงการชลประทานที่เลือกศึกษาจำนวน 12 โครงการ กระจายอยู่ทุกภูมิภาคทั่วประเทศ การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากภาคสนามโดยใช้แบบสอบถาม แยกเป็นผู้นำในภาคการเกษตร 792 ราย และนอกภาคการเกษตร 63 ราย รวมถึงการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้บริหารระดับต่าง ๆ ข้อมูลทุติยภูมิจากโครงการชลประทานที่ศึกษาและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ อาศัยกรอบการพิจารณาตามแนวคิดทางด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านกฎหมาย และด้านวิศวกรรมศาสตร์

ผลการศึกษา พบว่า พรบ. การชลประทานหลวง พ.ศ. 2485 และแก้ไขปรับปรุง พ.ศ. 2518 มีการจัดเก็บเฉพาะกับผู้นำนอกภาคการเกษตรเท่านั้น ผู้นำที่ต้องการใช้น้ำจากแหล่งน้ำของกรมชลประทานในอนาคต ยินดีที่จะจ่ายค่าชลประทานตามความสามารถที่จะจ่ายได้ ส่วนความคิดเห็นของผู้บริหารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นด้วยกับการจัดเก็บค่าชลประทานเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน/ประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีความเป็นไปได้ที่จะเก็บค่าชลประทานต่อพื้นที่เพาะปลูกในภาคการเกษตร อัตราค่าชลประทานต้องคุ้มกับต้นทุนในการดำเนินการและบำรุงรักษาระบบจัดหาและส่งน้ำชลประทาน

ถ้ารัฐบาลมีนโยบายในการพัฒนาทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืนแล้ว การบริหารจัดการเก็บค่าชลประทานถือว่าเป็นเครื่องมือหลักประการหนึ่ง เพราะนอกจากจะเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน/ประชาชนแล้ว ยังเป็นแหล่งเงินรายได้เพื่อการพัฒนาปรับปรุงและบำรุงรักษาระบบการชลประทานได้อีกทางหนึ่งด้วย

คำหลัก : ค่าชลประทาน โครงการชลประทาน ต้นทุนจัดหาน้ำ พรบ. การชลประทานหลวง

Abstract

Project Code : RDG3/23/2542

Project Title : Water Charge Management

Investigators :	Name	Office
	1. Assoc. Prof. Dr. Chuchee Piputsitee	Kasetsart University
	2. Asst. Prof. Dr. Supachat Sukharomana	Kasetsart University
	3. Assoc. Prof. Dr. Kobkiat Pongput	Kasetsart University
	4. Mr. Virat Khao-uppatum	Royal Irrigation Dept.
	5. Mr. Taweewong Teinseree	Royal Irrigation Dept.

e-mail address : fecochnp@ku.ac.th

Project Duration : July 1999 – December 2000

This research aims (1) to analyze and determine irrigation fee both in theory and practice by type of water users; (2) to study the methodology and pattern in irrigation fee collection under the principal law; (3) to formulate a regulation to manage fund being collected from the irrigation water users; and (4) to make a comparative study of research and experience in water fee collection of other countries.

There are 12 irrigation projects that were purposively selected based on the geographical distribution. Field survey of 792 farm household samples and 63 non-agriculture users. The primary data also include the in dept interviewing of irrigation administrators. Secondary data were collected from the irrigation projects on the research site, and the Royal Irrigation Department. Data were analyzed by taken into account three frameworks: the engineering, the law and the economic aspects.

The results of the study show that the Royal Irrigation Act 2485 B.E. can be used as a legal standard in collecting irrigation fee. But the fee collection has been implemented only for non- agricultural irrigation water users. Most of the water users are willing to pay the irrigation fee under their ability to afford. The interviewed administrators support the idea in irrigation fee collection. The fee should cover the operating and the maintenance costs of the irrigation system.

If the government accept the policy in sustainable water resource development the irrigation water charge management is a tool that would guarantee the implication of the policy. Since it creates the participation of the private and the public in water resource management and a source of government revenue.

Keywords : Irrigation fee, Irrigation project, O&M costs of irrigation system, Royal Irrigation Act.